

Ve společnosti přátel zimy

*Květy slivoň,
i tomu, kdo je láme,
slibně zavoní.
Kaga No Čijo.*

Pro zimní návštěvy expozice Umění Asie v paláci Kinských jsme vám připravili itinerář k samostatné prohlídce vybraných děl, která zobrazují symboly zimního období.

Kvetoucí slivoň obvykle na Dálném východě rozkvétá ještě za sněhu. Spolu s bambusem a borovicí tvoří trojici „**přátelé zimy**“, velmi oblíbený motiv jak v malířství a grafice, tak i v uměleckém řemesle. V japonském umění se k nim připojuje obvykle jeřáb. Když se podzimní čas promění v zimu a nastane velmi chladné období, v němž většina stromů shodila listů a květiny spí, právě bambus, slivoň a borovice dávají na odív svou vitalitu.

Bambusový háj či vyobrazení bambusových stébel, listů a výhonků nacházíme zejména v dílech čínských literátů. **Bambus** se často objevuje v seskupení zvaném „**tři přátelé odolávající zimě**“. Figuruje i ve „**čtyřech vznešených rostlinách**“, které tvoří slivoň, chryzantéma a orchidej. V obou případech zastupuje vytrvalost a odhodlání. Mladé bambusové výhonky raší na konci zimy, jsou předzvěstí jara, symbolem odolnosti a neochvějnosti. Ačkoli bambus není impozantní a statný jako borovice, zůstává po celou bezútešnou zimu stále zelený, neměnný, vydrží růst dlouhou dobu a jako takový reprezentuje dlouhověkost. Také symbolizuje dokonalost, pokoru, poslušnost a užitečnost, přátelství, čestnost a věrnost.

Bohatou symbolikou je opředená i **slivoň** (švestka). V chladné zimě vykvétá subtilní a jemně vonící slivoň, ještě dříve než na ní vyraší listy, a proto je oceňována jako znak odolnosti a vytrvalosti. Tak jako bambus je považována za symbol nesmrtelnosti, zdraví, dokonalosti, trpělivosti, erotiky a ženského půvabu. Její květy vypadají svěže a zdravě, i když vyrůstají na pokroucené staré větvi. Proto je atributem dlouhého života. Pět okvětních lístků švestkového květu zastupuje pět druhů štěstí. Obdobně jako ostatní **přátelé zimy** v poezii i malířství představuje slivoň nebo její květ pevné přátelství čestných a věrných lidí, které překonává všechny zkoušky a nástrahy osudu.

Číňané věří, že stále zelená a ušlechtilá **borovice** nesoucí rozeklané a sukovité větve dosahuje nebe svým vzpřímeným a silným kmenem, tak jako čestný člověk, který svou silou a vstřípenou cností všechno překoná. V období třeskuté zimy většinou borovice spolu s cypřiši neumrzají a přetrvávají nepřízeň počasí. Tak se stala borovice, která překonává čas, symbolem dlouhověkosti, nesmrtelnosti, odhodlání, dokonalosti a trpělivosti. Od dob čínského historika S'-ma Čchien (145-90 př.n.l.) se na borovici pohlížejí jako na nejdokonalejší strom.

Podobně jako u předchozích je i zobrazení **jeřábů** mnohovýznamové a má celou řadu mýtických atributů. Kromě toho, že jeřáb reprezentuje lidskou moudrost a správné vztahy mezi otcem a synem, slouží též taoistickým Nesmrtelným jako dopravní prostředek. Jeřáb je i v Japonsku oblíbeným atributem dlouhého života. V asijském výtvarném umění a literatuře žijí čtyři druhy jeřábů – černí, žlutí, bílí a modří. Číňané věří, že jeřáb s rozevřenými křídly a zvednutou nohou odnášejí duši zesnulého do Západního nebe. Jeřábi mají v japonské a čínské mytologii někdy odlišné významy.

Všechny tyto atributy a symboly mohou vystupovat samostatně, ale většinou jsou zobrazovány

v ustálených seskupeních a vytvářejí tradiční vizuální rébusy. K jejich poznávání může pomoci tento ORIENTAČNÍ list.

Výchozím bodem artreku je sál 8 v prvním patře paláce, putování zimní Dálně– východní krajinou končí ve druhém patře v sále 20, odpočinek nabízí Ateliér.

Japonské dekorativní umění (sál 8)

Zástěna šestidílná s motivem květin a ptáků, Japonsko, kolem 1900, přírodní lak na dřevě zdobený technikou zlaté a stříbrné makie a perleťovou intarzií na dřevě

Truhla s vypouklým víkem, Japonsko, 1610–30, přírodní lak na dřevě zdobený technikou zlaté a stříbrné hiramakie a vykládanou perleť raden, měděné kování

Skříňka toaletní s pěti zásuvkami, Japonsko, 19. st., dřevo, lakové techniky makie, plátkové zlato (č.2)

Toaletní krabice s motivem mořského pobřeží s borovicemi, Japonsko, 19. st., dřevo, černý lak zdobený makie (č.4)

Čtvercová toaletní krabice s motivem skal a bambusů, Japonsko, 1. pol. 18.st., černý lak, zlaté makie (č.5)

Krabice na osobní dokumenty tebako s krajinou, Japonsko, 1860–1900, dřevo, zlatý lak makie, plátkové zlato (č.1)

Šestidílná krabička na medikamenty inró s motivem kosatců, se skleněným odžime a slonovinovým necuke ve tvaru zápasníka sumó, Japonsko, 19. st.

Čínské dekorativní umění (sál 9)

Dvě čtyřboké vázy, Čína, dynastie Čching, 19. st., měděný a mosazný plech, cloisonné (č.6)

Láhev pching s figurálními motivy, Čína, dyn. Čching, 19. st., papírmašé, červený lak (č.3)

Čtvercová krabička s víkem, Čína, dyn. Čching, 19. st., červený lak, řezba

Japonská keramika (sál 10)

Vykuřovadlo ve tvaru věže, Japonsko, dílny Hirabo, 2. pol. 18. st., malba kobaltem pod polevou, porcelán, 5 částí (č.1)

Vykuřovadlo v podobě sedící ženy, Japonsko, dílny Arita, 1700-1720, malba, porcelán (č. 3)

Konvice na kávu s nohami v podobě tří elegantů a motivy ptáků na borovicích, Japonsko, 18.st., malba emailem a zlatem, porcelán (č.3)

Talíř s motivem bambusového háje, Japonsko, 19. st., emaily a zlato na polevě, porcelán (č.15)

Vázička s květy slivoně a jarních květů fukudžusó na červeném pozadí, Japonsko, Nagoja, kolem 1885 (č.1)

Japonská malba, kaligrafie a grafika (sál 13)

Paraván s čínskými krasavicemi, Seminoe Buzen (1734 – 1806), konec 18. st., tuš a barvy na papíře

Album květin a ptáků, Só Šiseki (1712 – 1786), barevný dřevořez, papír (č.3)

Čínská malba a kaligrafie (sál 12)

Krajinářské album, Kung Sien (?) (asi 1620 – 1689), Čína, dynastie Ming – Čching, kolem 1637, tuš na hedvábí

Bambus, Čeng Sie (1693 – 1765) (připsáno), Čína, dyn. Čching, frotáž

Sál speciálních výstav – Umění Koreje (ve druhém patře)

Konvička na čaj s motivem kvetoucí slivoně, období Čoson, 19.st., bílý porcelán pákča, reliéfní dekor (č.22)

Ozdobné kovové ohřívadlo, období Čoson, 19.st., kovová slitina vykládaná stříbrem (č.28)